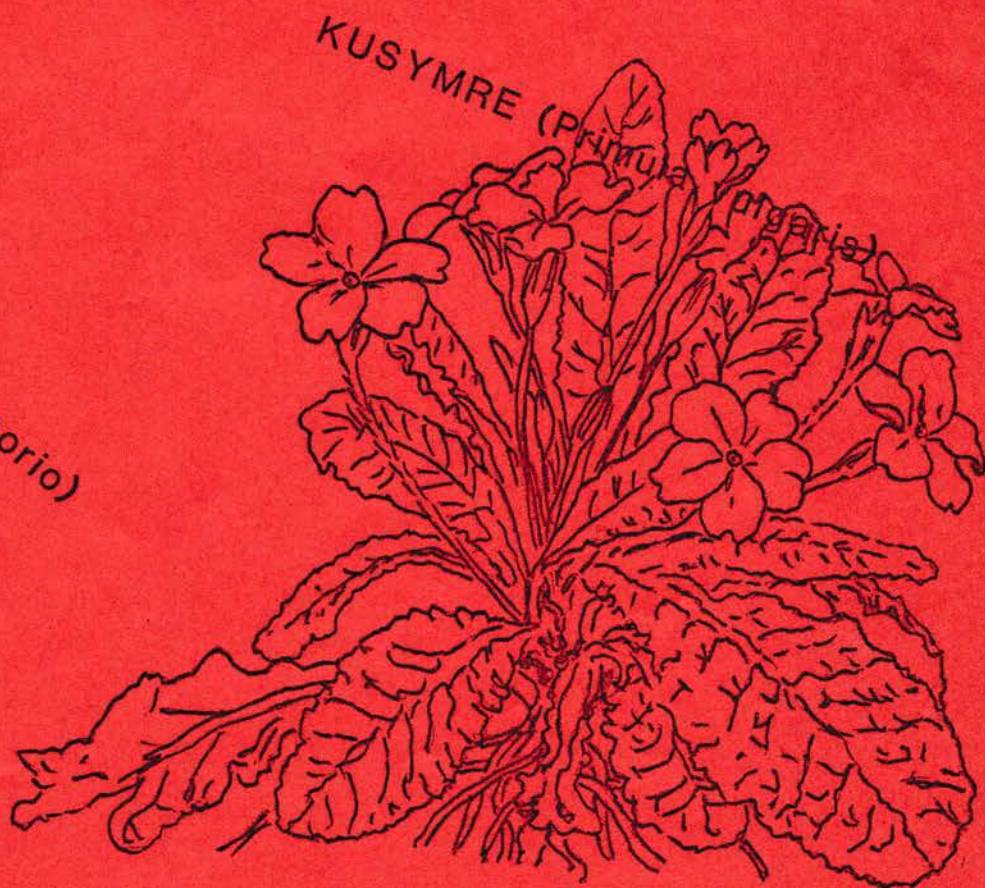

ÅRSRAPPORT
TBF 1982

ARSRAPPORT
TBF 1982

INSTITUT FÜR
ANATOMIE UND
HISTOLOGIE
DER UNIVERSITÄT
DUISBURG
ESSEN

Årsmelding fra styret i Telemark Botaniske Forening perioden 1981 - 82.

Årsmøtet 1981 ble avholdt 19. november i DnC's lokaler i Porsgrunn med god deltagelse.

På programmet var de vanlige postene med årsmelding, regnskap og, siden det ikke var kommet inn noen forslag, valg. Hele styret ble gjenvalgt, og årsmøtet viste at det foreløpig er liten uenighet å spore blant foreningsmedlemmene.

Styrets arbeid gjennom året har bestått i å få istand møter og å planlegge ekskursjoner. Dessuten har en også forsøkt å holde kontakten utad med en del andre foreninger og personer. Det er også blitt avsendt søknader til Porsgrunn kommune og Telemark fylke om støtte til drift. Disse søknadene er som regnskapet vil vise, behandlet, og foreningen har fått støtte både fra Porsgrunn kommune og fylket. Dette er en av grunnene til at foreningens økonomi i dag kan betegnes som god. Imidlertid vil en måtte regne med en del utgifter i forbindelse med årsmøtet og et større forestående møte med professor Olav Gjærevoll fra Trondheim

Aktiviteten har i år muligens vært noe høy i.o.m. at en har hatt en noe varierende deltagelse på en del arrangementer, særlig sommerturene våre. Det er foruten årsmøtet avholdt 8 innemøter og arrangert 11 turer.

Det ble dette året arrangert en herbariekveld hos familien Olav Svendsen på Borgestad, et arrangement som nå karakteriseres som meget vellykket for de frammøtte.

Ellers har årets møteliste vært variert. Vi fikk i år besøk av professor Tore Ouren fra Bergen. Han kåserte over sitt spesialtemne: Ballastplantene i Norge. Dette var for mange et nytt og spennende område innen botanikken og som nå sies å være sterkt knyttet til Grenland og Telemark ved den seilskuteaktiviteten som fantes her.

Et gledelig eksperiment var kombinasjonen av botanikk og kultur ved at Jørn - Erik Bjørndalen, opprinnelig fra Porsgrunn, nå bosatt i Sogndal, gjestet foreningen med sitt foredrag: Botaniske motiver i Evert Taubes diktning. Sammen med trubaduren Bjørn Danberg ble det virkelig stemning med botanikk, lyrikk og visesang.

Mektig inntrykk gjorde også foredraget om truede planter i Norge ved Rune Halvorsen fra Botanisk Museum i Oslo. Aldri har vel til de grader foreningens medlemmer fått en innføring i sjeldne planter i Norge, og vel aldri vil vi helt komme oss over de truslene som henger over mange av disse artene som Rune lot rulle over skjermen.

Et møte med Odd Vevle, et av våre Bø-medlemmer, gav oss en forsmak på Jonfrulands gleder. Med velvalgte ord og bilder lokket Odd lengselen etter en tur dit fram i oss, en tur som jo ble realisert først i

juni

Til slutt og ikke minst må nevnes vår "tur" til Nordkalotten med Siv og John Sandves familie. Det er bare et å si om familiens turvaner: De er fantastiske og deles på samme måte med et publikum.

Turarrangementene startet med en vår- og blåveistur først i mai til Mølen. Det måtte være fint om "blåveismønstringen" så tidlig vil forbli en vane for foreningen.

Så fulgte kveldstur til Jarseng ved Forsgrunn, langtur til Homborsund i Agder, kveldssamling på Bjørkøya - Risøya før Jomfrulandsturen med Odd Vevle gikk i oppfyllelse 5. juni. Deretter fulgte en rask kveldstur til Gjerstad rett over fylkesgrensa til Agder.

Dårligst framnøte hadde sommerturen til Eftang i Vestfold med bare 3 deltagere, men konkurransen med den etterfølgende fjellturen til Kalhovd i overgangen juli - august var trolig for stor.

Første høstturen gikk til Limitjern med nye godbiter for flere av deltagerne, mens en Notodden-tur søndag 5. september på det meste hadde 5 deltagere. Utbyttet for de framnøtte var desto bedre.

Siste turen gikk i fint høstvær til Dammane-området ved Brevik. Området bød på fin utsikt, masser av god matsopp så langt utpå høsten og godbiter som vaniljerot og grenmarasal.

Vårt tradisjonelle minrenøte brakte oss innendørs 7. oktober. Her ble det vist noen bilder fra noen av turene siste året.

Siste innenøtet før årsmøtet ble avholdt på Tveten i nye lokaler ved Tvetenhallen. Tema denne kvelden var "Norske fjell" (og tildels daler).

Det kan reises spørsmål om det er nødvendig med en slik tur i juli som i år til Eftang. Det er imidlertid klart at dette er et fint tilbud til "hjemneværende" botanikere. Om vi skal følge opp suksessen fra årets fjelltur neste år, så er det likevel et spørsmål om turprogrammet blir noe tettpakket.

Å legge opp til noe lengre turer, f.eks. som til Homborsund, Notodden og Eftang har som nevnt gitt noe blandede resultater, men styret mener likevel at vi bør spre en del av arrangementene utover hva Grenlands-gryta kan gi av tilbud. I så måte er det mye "upløyd mark" i midtre og øvre Telenark.

I øyeblikket står også et arrangement til på programmet. Som nevnt har Olav Gjærevoll sagt seg villig til å ta en tur hit 29. november. I den anledning har foreningen sendt invitasjon til Tønsberg Botaniske Selskap dersom noen i vår naboforening skulle ha interesse av å besøke våre arrangementer.

Også i år har to av våre medlemmer deltatt på et av Norsk Botanisk Forenings arrangementer ved at Ole Petter og Karl Eriksen deltok på NBF's tur på Vest-Hardangervidda. I fjor deltok som kjent Aslaug og Øyvind Skauli på NBF's hovedekskursjon til Øland. Ved slike anlednin-

ger er det nyttig at det skapes kontakt med nye botaniske kretser.

TBF har i år hatt gleden av å motta til uttalelse forslag til fredning og vern av et større område i Kjørholt-Frierflog-området sør på Eidan-gerhalvøya. Dette forslaget bletatt opp på et av våre medlemsmøter (7. oktober), og foreningen har da også sendt sitt syn på verneforslaget. Ellers har styret sendt brev til Ove Arbo Hæg ved Botanisk institutt i Oslo for om mulig få han til distiktet for å foredra om et emne innen hans spesialområde, planter og tradisjon.

Kontingenten har i år vært 30 kr. for voksne medlemmer og 10 kr for skoleelever og husstandsmedlemmer. Kontingentinnbetalingen har vært god, men det står fortsatt noen igjen til rest.

Medlemstallet har vært stigende i året som gikk, og TBF ser ut til å være godt i "siget" når det gjelder tilslutning og interesse.

Styret vil også hjertelig takke alle de kakebakende medlemmene som har bidratt med noe å bite i på møtene, og en spesiell takk rettes også til DnC for den imøtekommenhet vi har hatt der i forbindelse med avviklingen av en del av våre arrangementer.

Det siste års styre vil dermed få takke for seg og for å ha fått anledning til å få være med å lede foreningen. Samtidig uttrykker vi igjen vårt håp fra tidligere om at det kameratskap og den gode tonen som har preget samværsformen vår både ute og inne fortsatt kan holdes ved lag i årene som kommer.

Vi håper at det arbeid som foreningen har med å utbre kjennskapet til norsk flora generelt og Telemarks flora spesielt vil kunne utvikles slik at flest mulige av oss vil føle glede og ansvar overfor den naturen vi omgis av til beste for alle.

Vi ønsker det nyvalgte styret lykke til med å videreføre og kanskje utvide det botaniske kjennskap til vårt distrikt for enda flere.

Bj. Lervik *Roger Salte*

Årsmøtet 1981.

Foreningens andre ordinære årsmøte ble holdt i DnC's lokaler i Porsgrunn den 19. november. Møtet gikk for seg i svært så rolige former. Det var bestilt snitter for anledningen, og det var tatt med hjemmebakst.

Ingen forslag var innkommet, og selve møtet gikk greitt unna. De vanlige postene om "rikets tilstand" og regnskap ble fort unnagjort, og valgene som fulgte ga følgende resultat:

Formann:	Roger Halvorsen	gjenvalg
Kasserer:	Bjørn Lervik	-"-
Styremedl.:	Karl Eriksen	-"-
-"-	: Øyvind Skauli	-"-

Det ble snakket litt omkring foreningens videre arbeide, og det kom fram en del tanker omkring møte- og turvirksomheten vår. Kveldens tema var Øland, og Jan-Erik Tangen og Roger Halvorsen viste nærmest i stereo en hel del glint fra denne Østersjøøya. Det er ikke så ofte at man får anledning til også å få sett den i sin fineste vårskrud med den fantastiske orkidéblomstringen og enger fulle av våradonis. Det ble mange planter og naturstemninger fra denne unike floraprovinsen i Skandinavia. Øland kan by på arter og natur som bare må forundre og glede på samme tid. Etter møtet ble det så servert kaffe, snitter og hjemmebakst mens praten gikk livlig videre.

EKSKURSJONS- OG MØTERAPPORT 1981 -82. TELEMARK BOTANISKE FORENING.

I 1981 ble siste møtet holdt 2. desember i DnC's herlige lokaliteter i Porsgrunn.

Fra Sandefjord hadde Siv og John Sandve funnet veien for å vise fram inntrykk fra sine opplevelser sommeren 1980 i våre nordlige egner.

De 30 frammøtte fikk møte en natur som ble skildret med nennsom sjel og hånd via et fotoapparat. Det ble bilder av høy klasse fulgt av humorfylt Sandvesk lynne.

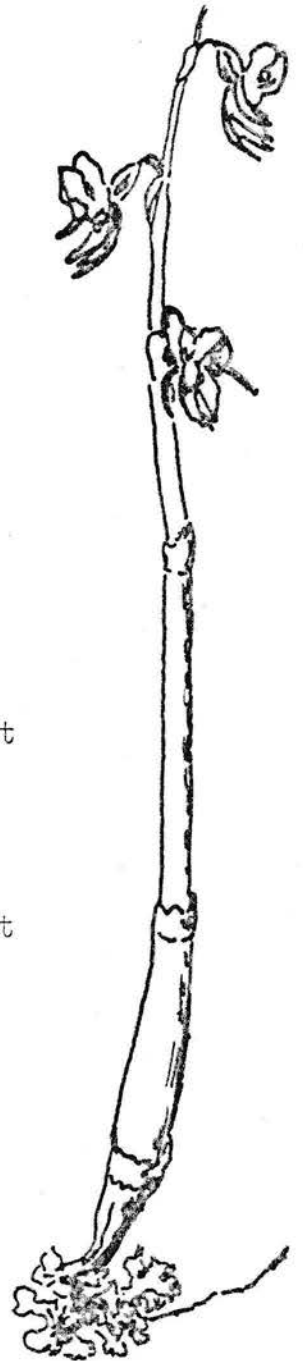
Noen kjente seg igjen der nord, andre kjente igjen blomstene. De fleste merket seg kombinasjonen av vår naturs villskap og mykhet. Det var sikkert også dem som bare nøt det hele. Det lå en taus og lett humrende begeistring over forsamlingen.

Vi fikk til fulle lært oss at planter og fugler ikke bygges inn i naturen, de er naturen sammen med alt det andre.

Siv og Johns naturinteresser favner stort og rommer dypt fra hjertet, og over Junkerdalsura, Talvik og Alta fulgte vi familiens blå VW-buss med kano på taket og fikk lyd og bilder av "God-arter" som fjell-jo og "småhuldra" i bjørkeskogen, familiens minste. Så gikk ferden videre over svenskegrensa og sørover igjen. Vi passerte skogsstrekninger som lovet godt for forsommerorkidéen norne, *Calypso bulbosa*, og som brakte oss et glimt av huldras egen blomst, *Epipógium aphýllum*, huldreblomst. Dette er en orkidé som er karakteristisk med sin bleke farge og som er velsignet de de luner at den dukker opp for så å bli borte lenge for atter å dukke opp igjen. P.g.a. denne egenskapen har planten fått navnet huldreblomst.

Etter kaffe og kaker ble det vist en liten sekvens med Ølandsbilder, denne gangen fra sommeren -81 med Telemark lærerhøyskoles studenter på deres ekskursjon.

En fin kveld med utvalgte naturinntrykk fra et for de fleste uvant område av vårt land.

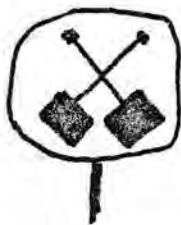
Årets første, aller første, sammenkomst ble en "spesialkveld" for de spesielt interesserte. Det var nemlig invitert til en herbariekveld hos Olav Svendsen på Borgestad. Olav har samlet planter i noe rundt en mannsalder og har vært en flittig bidragsyter til de botaniske plantesamlingene ved Botanisk museum i Oslo. Han står også for mange av de virkelig fine funna i nedre Telemark, og mang en planteliste fra Johannes Lids hånd inneholder Olavs navn.

Det var ingen betingelse at man selv samlet herbarium for å delta på denne kvelden. Det er i grunnen svært få av foreningsmedlemmene i TBF som samler i herbarium, og bra er vel i grunnen det med den store flokken vi etterhvert er blitt.

Det var derfor med forventning at medlemmene, 12 - 14 stykker i tallet, møtte fram på Enggravstunet den 8. januar for å få en titt inn i Olavs herbarium.

Forhåpentligvis ble forventningene hos de fleste innfridd. Det er sjelden å se en så velordnet samling. Ikke bare inneholdt den mange arter, men den var også et skoleeksempel på hvordan et herbarium skal bygges opp. Plantene var flott presset, de var limt opp på spesialark og ordnet etter alle kunstens regler. Her fant sikkert flere av de framnøtte arter som var helt nye for dem. Det kom forundrede rop fra både det ene og det andre rommet hvor planteesker av anseelige dimensjoner ble lagt ut. Men for denne gjengen dukket det også opp ting som det ble nikkert gjenkjennede til. Arter ble diskutert, noen ble sammenliknet og forskjeller ble kommentert. Det ble etterhvert svært så vanskelig å rive seg løs fra denne samlingen.

Før vi gravde oss inn i herbariet, fikk de framnøtte medlemmene en traktering som de seint vil glømme. Det er vel neppe sannsynlig at vi kommer til slike bordets gleder i TBF sammenheng. Det må bli i anledning et eller annet stort jubileum en gang i framtida i så fall. Vi som fikk være med på denne kvelden som "spesielt interesserte" kan bare si av hjertet til hr. og fru Svendsen: Tusen takk for en ualminnelig god, hyggelig og opplevelsesrik kveld!

Torsdag 14. januar gikk det nye årets første møte med 32 fram møtte i DnC's lokaler i Porsgrunn. Fra Bergen ankom professor Tore Ouren med sitt kåseri "Ballastplanter - et utdøende element i norsk flora?" I bilder og ord fortalte han om ballast-

floraens skjebne i vårt land.

De fleste ballastplassene ligger på kyststrekningen fra svenskegrensen til Mandal, men også videre langs kysten finnes det slike plasser hvor det ble tippet ballast.

Ballast er den last av jord, sand og stein som seilskutene ofte tok inn etter å ha levert sin last av trelast og is. Det var ikke alltid last å få tilbake, og nytten av ballast var at man oppnådde bedre stabilitet under seiling.

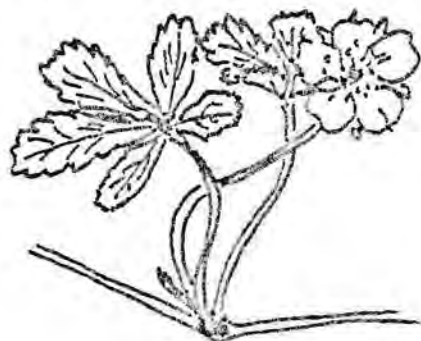
Ballasten ble losset på egnede steder. I dype havneområder ble den styrtet i sjøen, mens der det var fare for oppgrunning ble den brakt på land. Var det jord, ble den ofte brukt i sjøfolks hager og ble derfor en kilde til rike lokaliteter for fremmede planter. På Gomatlandets kirkegård i Kristiansund, hvor det var lite jord opprinnelig, ble ballastjord, som var brakt fra Spania under klippfiskfarten, brukt som kirkegårdsjord. På denne måten kunne spanske sjøfolk som døde på veien nordover, få hvile i spansk jord. Kirkegården kom til å framstå som den første og en av de rikeste lokaliteter for ballastplanter. Det foreligger hundrevis av innsamlede planter herfra.

Ballasten ble også brakt i land på gamle skipsverft, og disse går også ofte igjen som plantelokaliteter.

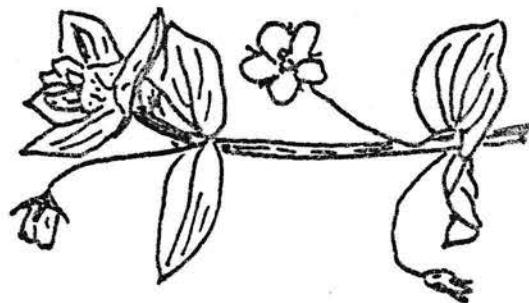
Det er flere kategorier av ballastplanter. Til en gruppe regnes de som synes å være borte for alltid. Eksempel her er småvortemelk, *Euphorbia exigua*, som sist ble samlet i Norge 1912.

Neste gruppe kalte Ouren utdøende planter. Her kan nevnes ugrasbingel, *Mercurialis perennis*, som eksempel. Den har ingen innvandring, og samtidig tynnes det ut på de gamle lokalitetene. Stripetorskemunn, *Linaria repens*, ser ut til å ha liten spredningsevne, men den holder stand på sine gamle lokaliteter. Samme egenskap har også mursennep, *Diploxys muralis*, og krypmure, *Potentilla reptans*.

En gruppe gamle ballastplanter har i nyere tid fått nytt fotfeste gjennom kornimporten. På møllene dukker planter som kålurt, *Conringia orientalis*, opp på nye

lokaliteter, kunne Ouren fortelle. Giftkjeks, *Conium maculatum*, har flyttet sitt faste oppholdssted fra ballastområdene til mølleområdene.

Etter kaffe og kaker, lang prat og en liten utlodning, ble det vist en hel del bilder som var utlånt av Hans Jørgen Vik i Porsgrunn. Disse var fra istraffiken på våre kanter. Bildene vakte oppsikt, og på en fin måte ble Ourens foredrag knyttet til lokalstoff slik at vi fikk se noe av den aktiviteten som førte til øket skipsfart i strøket, noe som i sin tur førte til spennende forandringer i vår lokalflora med nye arter. Et historisk avsnitt i norsk botanikk var hva vi fikk innblikk i denne kvelden.

Onsdag 17. februar fikk vi møte Rune Halvorsen fra Botanisk museum i Oslo. Han har vært med på å lage en oversikt over de mest sjeldne og utsatte artene i norsk flora. Temaet for kvelden ble derfor også "Sjeldne og sårbare planter i Norge".

Det var på mange måter en trist status vår gjest gjorde opp denne kvelden, og det ble en del hoderysting over alle de grelle eksemplene som han brakte for dagen.

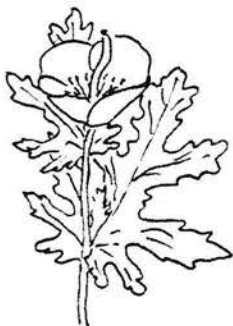
Med utgangspunkt i at halvparten av truede, sjeldne eller utrydda planter er knyttet til ferskvann fikk vi bli med på en tur gjennom deler av norsk flora som for de fleste av oss er nærmest ukjent. Men noe dro vi da kjensel på, også ting fra vårt fylke som kunne skilte med mange godbiter.

Rune Halvorsen kunne fortelle at særlig var sumpvegetasjonen ved næringsrike tjern og vann truet. Eksemplene var mange. Her fikk

vi glimt av hestekjørvel, *Oenanthe aquatica*, vassveronika, *Veronica anagallis-aquatica* og blærestarr, *Carex rhynchophysa*. Kjempestarr, *C. riparia*, har hatt 10 kjente voksesteder, men idag er det 3 av dem tilbake. Vasskjeks, *Berula erecta*, har den samme status, 3 lokaliteter igjen av 10. Noen er ennå ikke sjeldne, noen er blitt sjeldne mens noen er borte var budskapet vi fikk.

Arter som klengelerkespore, *Corydalis claviculata*, er sjelden men synes ikke truet. Jordbærkløver, *Trifolium fragiferum*, er blitt sjelden mens fettblad, *Liparis loeselii* er et av de styggeste eksemplene på planteutryddelse som vel kan ten-

kes. På Botanisk museum ligger ark hvor 10-15 eksemplarer av planten er sirlig opplimt side om side. I dag er arten borte fra vår flora, utryddet av botaniker og utbyggere i fellesskap.

Fra våre trakter bør nevnes gul hornvalmue, *Glauchium flavum*, som har ytterst få voksesteder, og raggjarve, *Cerastium brachypetalum*, som i Skåtøy kommune har sin eneste norske forekomst. I det siste har den fått sitt nødvendige pusterom ved at naturvernet på fylkesplan har grepet inn overfor truende utbygging. Kam-marimjelle, *Melampyrum cristatum*, er også en av de sjeldne med fotfeste i Telemarks-kommuner. Myrflangre, *Epipactis palustris*, er snart grøftet ut av norsk flora når nye myrer legges ut til beite- og åkerland. Honningblomst, *Herminium monorchis*, en ørliten orkidé, er etter 1960 funnet kun på 3 lokaliteter, hvorav en av dem fremdeles er i Telemark. Ved Skien et sted vokser grannjanne, *Lycopodium tristachyum*. Hvor lenge det varer er ikke godt å vite.

Da parykk-knopprt ble vist, var det kanskje noen som tenkte at dette er kanskje det siste bildet tatt av denne planten, *Centaurea phrygia*, i Norge. Arten mente Rune H. var den sjeldneste i Norge i årene 1978 - 79 siden den kun fantes på gamle lokaliteter med 1- et- eksemplar. Et slikt bilde må fylle en med vemod. Listen virket etterhvert lang, - og trist! Og tristere skulle det bli.

En av hovedgrunnene til at plantene er truet i dag er oss, botanikerne. Eksempelet er allerede nevnt. At marisko, *Cypripedium calceolus*, er solgt på torget i buketter, virker utrolig. Fjæreknapp, *Gotula coronopifolia*, lever på sine eneste vokseplass på grensen av et industriareal. Sprikesøtegras, *Glyceria plicata*, er nær ved å grøftes ut og sjøpiggnopp, *Sparganium friesii* trues av vassdragsregulering.

Kløverert, *Tetragonolobus maritimus*, ble borte under en båt i opplag i Østfold. Jordbruk, grøfting, forurensning vassdragsregulering tar sitt ved siden av botanikerne. Så gikk vår gjest gjennom tiltak som er gjennomført. Grelle eksempler her også. F.eks. at misteltein, *Viscum album*, planten som snylter på løvtrærnes greiner er fredet, men ikke treet den vokser i.

En fantastisk serie bilder og eksempler til ettertanke! Møtet fant sted i Maskinistforeningens lokaler.

"Lyrisk botanikk eller botanisk lyrikk?"
Slik startet Jørn-Erik Bjørndalen opp sitt kåseri "Botaniske motiver i Evert Taubes diktning" torsdag den 18. mars i DnCS møtelokaler.

Jørn-Erik er opprinnelig fra Flåtten i Porsgrunn og arbeider daglig ved Sogn og Fjordane distriktshøyskole som botaniker.

Forsamlingen på rundt 25 hadde da allerede varmet opp med Roslagsvår og Rønnerdahls nattskjortedans til Bjørn Dambergs utmerkede akkompagnement.

Vi fikk en botaniker-kveld av det høyst uvanlige slaget.

Og forsamlingen så ut til å trives. Du verden så artig!

En vel forberedt og opplagt Jørn-Erik brakte fram ukjente sider hos den svenske visekongen som snart erlike norsk som svensk. Så norsk-eid er han blitt at Malmøs Stadsteater tok kopi av Norske Teaterets oppsetning "Så lenge skuta kan gå" og satte det opp med de samme kulisser, koreografi og alt annet.

Kåseriet begynte med en 3-årings dans over Vingas blomsterenger rundt fyret ytterst i Gøteborgs skjærgård. Han skriver selv at han husket blomsterengene og sin mors sang, mens minnet om faren, fyrvokteren, kom inn seinere.

Han ble en sann kunstner, en litterær økolog, som smeltet naturopplevelsene inn i prosa og lyrikk. Han ble en ensom drømmer blant 13 søsken, og disse barneårene fikk han siden til å besøke Bohuslän igjen. Dette stykke land kom til å bli den vekslende kyststripen fra Vinga til de nesten like så norske Koster-øyene mot Norges grense. Hans selvbiografiske verker fra Bohuslän og diktsamlingen "Innbjudan til Bohuslän" bærer i seg den gamles gjenopplevelser av barndommens skjærgård, hans Ånglanark.

Han ble en god botaniker, Evert Taube. Hans respekt for kjempen Linné var stor, men ikke større enn at han diktet inn også dialektnavnene på blomster og trær ved siden av en og annen latinsk opplevelse.

Siden ble det Stockholm som han også kom til å elske oppriktig i mange av sine dikt. Mest av alt lå hans hjerte i "de tunnland" som siden ble hans Sjösala med sine "martallar", de vindpinte furuene og "mandelsblomengene" vårdags. I Sjösala dukket Rønnerdahl opp i hans diktning, og han sier et sted at han endelig fikk revet seg løs fra "Bellmannismen", en retning som preget hans diktning lenge. Fra Sjösala dukker de frodige typene fram, de som er så taubske og som han fant i Sandhamn eller Grisslehamn. I blant

"vassen" i Roslagen er Taubes navn befestet for alltid.

I bilder, prosa og dikt danset vi denne kvelden i lag med Jørn-Erik, svevende over "vassen" for så å ta en bråstopp i en blomstereng og så danse videre i Taubes ånd.

Etter kaffe og kaker vartet så Bjørn Danberg opp med mer Taube, nå med musikk. På en storartet måte fortsatte han der Bjørndalen slapp de taubske toner. Det ble danset i lyslette saler på Sunnanø med lille Eva hvis fregner forsvant i rødmen, lett antrukne amerikanerinner dro naturisten opp fra måltidet på Colla Bella i Provence og i lett gauchotakt fulgte vi oksespannet over Pampas. Rorsanlingen dro med Danbergs viser videre, over i norsk og dansk visediktning og skulle vel gjerne holdt det gående lenge i slikt et lag.

En trivelig kombinasjon av botanikk og viser ble det i lag med to vel forberedte aktører.

Tirsdag 30. mars fikk foreningen besøk fra Bø idet

Odd Vevle fra Telemark Distriktshøyskole viste Bilder fra et av våre "nærområder", Jomfruland.

31 stykker hadde møtt fram for å få med seg en følelse av sommer da Jomfrulandsbildene fløt over skjermen. Vekslingen i Jomfrulands natur er stor og vegetasjonen er rikholdig.

Foredraget startet med denne underlige moreneryggen som utgjør Jomfruland. Fra

Tårntjernet og Kittelsens inspirasjonskilde til Nøkken gikk ferden bokstavelig talt over

stokk og stein. Fra lange rullesteinsstrender fulle av strandkål, ilanddrevet tømmer og slåpetornskratt

hvor vi vandret over noe bortimot Norges geologi, tok vi så fatt på de 92 typer av vegetasjon som er registrert her. Vi

fikk rusle gjennom og over vindpint kratt og eksponerte steinstrender på kanten mot Skagerak over til blide åkre og beite-

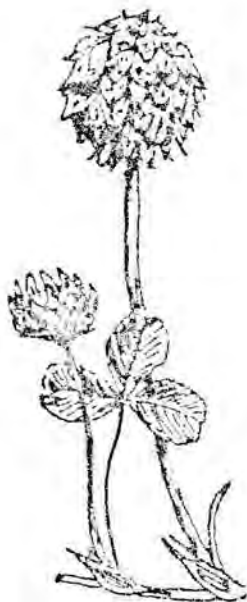
enger på innsiden mot en herlig skjærgård. Vi fikk eksempler på driftvollsamfunn av frodig varierende type. Arter som kattehale,

engstorkenebb, strandkvann, fuglevikke, snyltetråd og strandkål dukket opp for oss i en stor og fin sammenheng. Hvem visste at

strandkål var bra for tørsten? Så gikk ferden videre over tørr- engområder, strandvollsamfunn hvor vi vandret fra strandreddik

via gulmaure til tørr beiteeng. Her var spesialiteter som strandarve, strandflatbelg og gåsemure og sjeldne ting som strandtorn, kam-marimjelle og knollsøleie. Vi ble vist rikenger med blodstor-

kenebb og skogkløver. Hele dette mangfoldet viste oss de ekstremt variable forholdene på Jomfruland.

Så ruslet vi inn i noe av det øya er mest kjent for: Eike- og hasselskogene. Dette er områder som i skjønnet taler for seg selv.

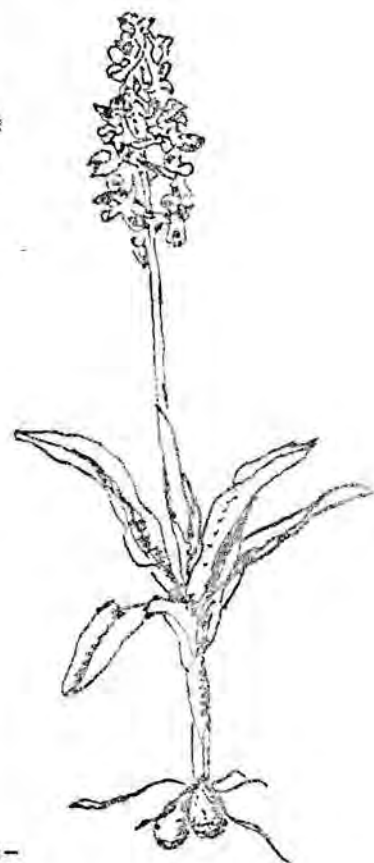
På strendene på innsiden fikk vi så bilder av Hav- og ålegras-samfunn, salt- og havbendelvegetasjon på oversvømte steder. Jordbærkløveren som dukket opp vakte begeistring. Så fulgte fuktengene med kravfulle og nøysomme planter i følge, strandenger med fjøresaltgras og strandkjempe.

I krattene fikk vi vist at også i planteverdenen gjelder loven om ikke å bli mer enn de andre. Høye busk-skudd ble raskt kuet av vind og blåst.

Kvelden med Odd Vevle ble en ny opplevelse for oss som ser natur og arter men som ikke alltid tenker dem i sammenheng. Etterpå fikk interesserte anledning til å se på et vegetasjonskart som er arbeidet ut ved Telemark Distriktshøyskole, og sentralt i dette arbeidet har nettopp Odd Vevle stått.

Vårens første utearrangement var en vårblomstringstur til Mølen i Brunlanes søndag 5. mai.

22 forventningsfulle møtte opp ved Kongegravene for å se hvor langt våren var kommet og hva dette stedet hadde å by på. I orekrattet like nedenfor parkeringsplassen fant vi de tidligste vårblomstene som vårmariland, Orchis mascula, blåveis, Hepatica nobilis, hvitveis, Anemone nemorosa, lerkespore, Corydalis intermedia, gullstjerne, Gagea lutea, moskusurt, Adoxa moschatellina, nyresoleie, Ranunculus auricomus, firblad, Paris quadrifolia og urakatt, Geranium robertianum. Vi fant også mengder av fingerlerkespore, Corydalis pumila, og fikk derved fint demonstrert forskjellen mellom de to artene. Langsmed jordekanten fant vi videre vårpengeurt, Thlaspi alpestre, korsknapp, Glechoma hederacea og store kratt av slåpetorn, Prunus spinosa. Ute ved odden fantes så noen eksemplarer av bulme-

urt, *Hyoscamus niger*. Her vokste også strandkvann, *Angelica archangelica* subsp. *litoralis*, standkål, *Crambe maritima*, og skjørbuksurt, *Cochlearia officinalis*. Strandkålen var ikke kommet særlig langt, og det var også tilfelle med noen få eksemplarer av strandvortemelk, *Euphorbia palustris* og østersurt, *Mertensia maritima*.

Mat og tilbehør ble inntatt i sær fin natur til intens lerkesang og lett bris før veien førte oss til Andvik og Donnevald. Her fant vi på nytt mengder av ringerlerkespore, *Corydalis pumila*. Vårrublon var det i mengder, og den bærer i sannhet navnet *Erophila verna* med rette. Det betyr noe sånt som "den som er glad i våren blomstrer tidlig!" (Svært fritt oversatt!) Vi følge oss også som tidligblomster da turen oppløstes ute på ettermiddagen.

Tirsdag 11. mai dro foreningen til Jarsengtraktene i Porsgrunn. Våren hadde ankommet de varme og sørvendte liene ovenfor Jarseng.

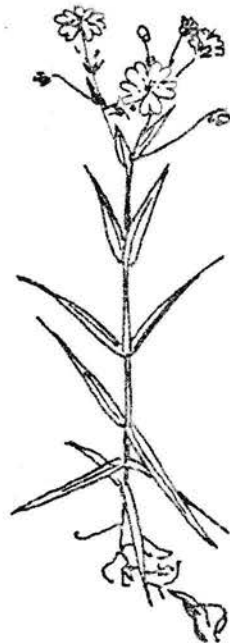
Bladverket manglet for det meste på trærne, men det var så smått begynt å bli grønnere. Rundt 15 deltagere fikk se bl.a. følgende arter i de varme liene og de etterhvert grønne bakkene og kollene nedenfor: Blåveis (*Hepatica nobilis*), hvitveis (*Anemone nemoralis*), gullstjerne (*Gagea lutea*), lerkespore (*Corydalis intermedia*), noskusurt (*Adoxa moschatellina*), vårerteknapp (*Lathyrus vernus*), marianøklebånd (*Primula veris*), store skudd av storkonvall (*Polygonatum multiflorum*) og vårpengeurt (*Thlaspi alpestre*). En liten forekomst av storrapp (*Poa remota*) ble vist fram like ved bekken ved veien opp lia. Denne arten var for mange et nytt bekjentskap.

På Kristi Himmelfartsdag, torsdag 20. mai, dro foreningen på langtur til Sørlandet. Målet var Havnespynten ved Homborsund like sør for Grimstad. Været ble utover dagen strålende, og det ble godt og varmt for de 10 deltagerne som var med. Vi parkerte nær bunnen av den kilen som går inn på nordvestsiden av Havnespynten og gikk ned mot vannet. Vi var knapt

ute av bilene før vi fant lundstjerneblom (*Stellaria holostea*) som i disse traktene når sin østgrense i Norge. Snart fikk vi også øye på utrolige mengder av kusymre (*Primula vulgaris*) som også har sin østgrense i Norge i disse traktene, Denne arten var for de fleste av deltagerne et nytt bekjentskap som vakte stor begeistring. Vi fant etterhvert store mengder også av lundstjerneblom, og nede på strandengene og områdene inntil vokste store mengder av nyresildre (*Saxifraga granulata*). Andre arter i dette området var gjerdevikke (*Vicia sepium*) og hårfrytle (*Luzula pilosa*). Vi fant etterhvert mange fine forekomster av kusymre. Innimellom alt dette dukket også fine grupper av vårmarihand (*Orchis mascula*) opp. Heggen (*Prunus padus*) var alt kommet i blomst og satte deltagerne i godt humør. I stranda var det fullt opp av skjorbuksurt (*Cochlearia officinalis*). Vi beveget oss opp i skogen får å komme ut på utsiden av pynten. I skogen fant vi de første eksemplarene av lundhengeaks (*Melica uniflora*). Inne i noe fuktigere søkk fant vi noen eksemplarer av en marihandart som ennå ikke var kommet i blomst. Deltagerne fant ut at det sannsynligvis kunne dreie seg om skogmarihand (*Dactylorhiza fuchsii*).

På utsida virket det svært surt og fattig ved første øyekast, men i små klover fant vi snart både vivendel (*Lonicera periclymenum*), vårmarihand (*Orchis mascula*) og blodstorkenebb (*Geranium sanguineum*.) I dammer fant vi bukkeblad (*Menyanthes trifoliata*) og enkelte eksemplarer av myrklegg (*Pedicularis* sp.). En av dammene inneholdt også fine ting som vassgro (*Alisma plantago-aquatica*) og kvsttjønnaks (*Potamogeton polygoniformis*).

Her og der dukket også rund soldogg (*Drosera rotundifolia*) opp. I strandkanten flere steder vokste fine tuer av strandvortenelk (*Euphorbia palustris*).

Det ble kafferast og mat ut mot sjøen i nesten vindstille vær, og det var vel på nippet for enkelte at det ikke ble årets første bad.

Helt ute på Havnespynten møtte vi to av deltagerne som hadde ankommet lit seinere, og der vokste turens ene store mål, nårmarihand, *Orchis moria*. I tørre klover vokste enkelte eksemplarer rundt fyret, mens lenger inne i sundet fant vi flere steder store klynger. Vi sluttet og telle da antallet passerte 100.

Det ble ny mat og "andakt" ved disse praktfulle blomstene som i alle henseende bør få stå i fred

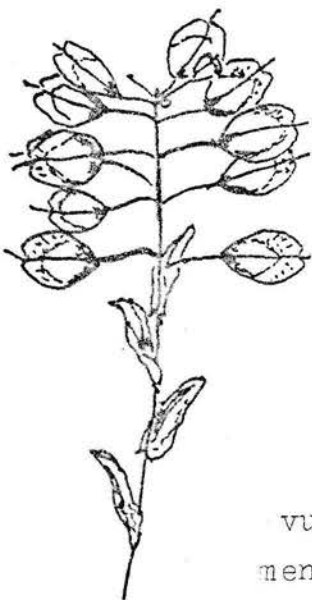
her på Sørlandskysten hvor arten har sine eneste fåtallige forekomster i Norge.

Vi dro videre inn på innsiden, men bestemte oss for å ta oss tilbake på utsiden hvor de to etternølerne hadde funnet et fint og livskraftig kratt av tindved (*Hippophaë rhamnoides*). Dette ble behørig beskuet og fotografert, og de siste rester av mat og drikke ble fortært alt mens en øyestikker fant veien ut i livet fra en nymfe hengende på røsslyngen like inntil.

Turen gikk så til Tromøya ved Arendal hvor vi besøkte Hove for å leite opp vøllkarse (*Lepidium heterophyllum*) som vi også fant noen ynkelige eksemplarer av så tidlig på året. De vokste i veikanten ned mot stranda, og det var bare såvidt de var kommet i blomst.

Nede på den flotte rullesteinsstranden på Hove fant vi en hel del eksemplarer av strandflathelg (*Dathyrus maritimus*) og andre strandplanter.

Fra Tromøya gikk veien gjennom fin "Sørlandskapsnatur" hjem til sein middag.

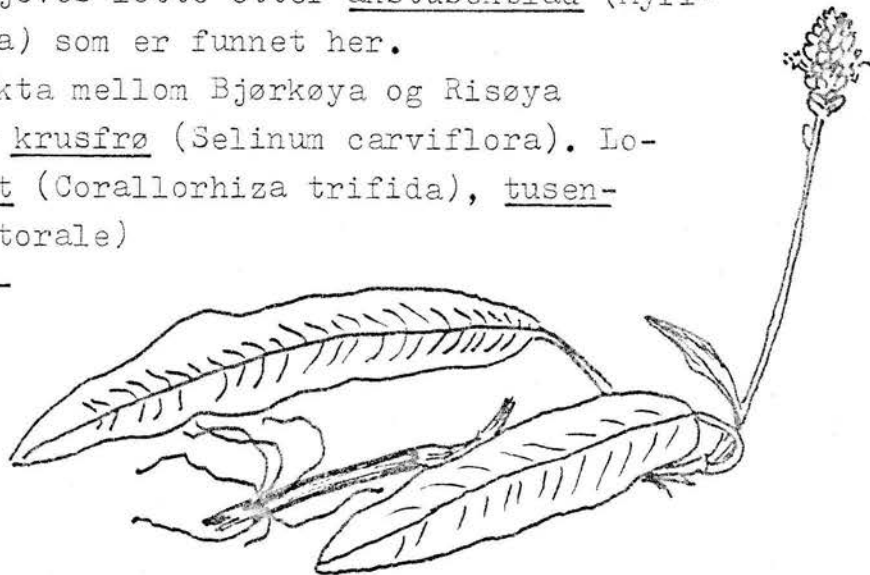

Onsdag 26.mai var det ekskursjon til Bjørkøya - Risøya i Eidanger.

Det var med en viss forventning vi så fram til denne turen: Langesundsfjordens øyer på seinvåren med muligheter for interessante botaniske godbiter. Det startet lite oppløftende med surt gråvær, men trass dette var vi ca. 15 personer som møtte opp ved ferga i Langesund. Vi dro i 1/2 7-tida og startet vandringen ved HAF's pensjonat på Bjørkøya.

I den gamle isdammen så vi storblærerot (*Utricularia vulgaris*) samt yass-slirekne (*Polygonum amphibium*), mens vi forgjeves lette etter akstusenblad (*Myriophyllum spicata*) som er funnet her.

På strandengene mot bukta mellom Bjørkøya og Risøya kunne vi se bladene av krusfrø (*Selinum carviflora*). Lokalitetene av korallrot (*Corallorhiza trifida*), tusengyllen (*Centaureium littorale*) og engnarihand (*Dactylorhiza incarnata*) kunne vi imidlertid ikke få påvist. Det samme gjaldt også siv-

liljen (*Sisyrinchium angustifolium*) på sørvestenden av Risøya. Det var vel noe tidlig i sesongen, den seine våren tatt i betraktning.

Turens kanskje største opplevelse var en tett og rik forekomst av vårmarihand (*Orchis mascula*). Vi talte over 50 eksemplarer på et område av noen få kvadratmeter.

I strandkanten var det en fin forekomst av havstarr (*Carex paleacea*).

Etter kafferast gikk turen tilbake til ferge over en tidligere kjent lokalitet av jordbærkløver (*Trifolium fragiferum*). Denne var dessverre forsvunnet under en utfylling

i forbindelse med hyttebygging.

Avreise gikk fra Bjørkøya ca. kl. 21.00.

Lørdag 5. juni opprant dagen da Odd Vevle fra Bø skulle få vist oss Jomfruland in natura. Og la det være sagt med en gang, Jomfruland var som han hadde forespeilet oss: Et praktfullt stykke land på randen mot Skagerak med en variasjon i landskap og vegetasjon som ikke finner sin like på våre kanter.

Over 30 stykker møtte opp på det som skulle bli en vandring i godvær gjennom et god-landskap

Vi startet ved Tårnbrygga med strandenger og deres soner og former for vegetasjon. Her var mye å se på fra små siv og strandarver til velvoksne belter av havsivaks med enkelte eksemplarer av storvokste strandvortemelk inn imellom. Vi ruslet opp mot tårnet og passerte et velvoksent morelltre fullt av svovelkjuker. I et snar ved veikanten fant vi mange eksemplarer av lundkarse (*Cardamine impatiens*). Langs veikantene opp mot Hovedgården lyste store snar av bjønnbær godt opp, mens slåpekrattet sto ribbet for sin blomsterprakt som ligger hvit over lendet noe tidligere på året. Vi svingte av ved Hovedgården og ned mot Saltstein. I jordekanten like innenfor léet fant vi en klon med tveskjeggveronika (*Veronica chamaedrys*), ikke himmelblå som sedvanlig, men i en svak rosafiolett farge. Denne ble behørig avfotografert og vakte berettiget oppsikt.

Vel nede på Saltstein fikk vi se fjellmarikåpe i havnivå. Dette er et fenomen som visstnok ikke skal være så uvanlig, men det var få i vårt selskap som på våre kanter har sett den. Ellers er dette området på Saltstein etterhvert blitt ganske tilvokst av busker og kratt. Vegetasjonen ellers har litt fuktig drag over seg, og her finnes en del småvokst vier og nye kreklings utover.

Vi dro oss videre mot nord, nå på utsiden. Vegetasjonen på steinstrendene er stedvis litt uvanlig her, bl.a. finnes noen forekomster av takrør (*Phragmites communis*) nede i fjære helt ut mot rullesteinsstranda. Det finnes også gode

forekomster av strandkål (*Crambe maritima*) her nede. Vandringen gjennom skogsområdene på nordenden av Jomfruland er et kapittel for seg.

Her finnes en rik flora med nattfiol (*Platanthera bifolia*), lerkesporer (*Corydalis intermedia* og *pumila*), blåveis og hvitveis. Det ble også sanlet en hvitveis som var utrolig storvokst, noe som sannsynligvis skyldes et soppangrep. Oppe ved Øytangen er det forunderlig å vandre gjennom en nesten ren hasselskog som ser ut til

å komme rett op av auren. Innimellom finnes et og annet velvoksent eksemplar av villapal. På tunet ved fuglestasjonen vokser et ganske anseelig eksemplar av geitved (*Rhamnus catharticus*). Ferden gikk så til engene på utsiden av Øytangen. Her fant vi fine forekomster av blodstorkenebb (*Geranium sanguineum*). Ellers oppviser engene en fin flora som bl.a. på våren og forsommeren inneholder vårvikke (*Vicia lathyroides*) og nyresildre (*Saxifraga granulata*).

De mest utholdene fikk seg også et lite glimt av de første spede blada av strandtistel eller martorn. Det er svært lite igjen av denne arten på våre kanter, men det som er, vokstes vel av hytteeieren like ved.

Et annet pussig trekk på strandvollene ved kommunebrygga er sandstarren (*Carex arenaria*) og dens forunderlige evne til å få fram planter på rekker og geledd bortover.

De over 30 framførte fant etterhvert varmen og tiden inne til å finne andre sysler så som bading både i vann og i sol, og praten gikk livlig mens man koste seg i et alldeles praktfullt vær.

En kjempestor takk til Odd Vevle som tok oss med på en vandring i dette lille stykke paradys på Telemark-kysten.

Med 13 deltagere gikk ferden torsdag 17. juni til Gjerstad i Aust-Agder. Målet var gården Vik hvor det skal ha vært gjort gode funn tidligere. Vi parkerte med tillatelse i gårdstunet og beundret noen fine enger med nattfiol (*Platanthera bifolia*), hvitmaure (*Galium boreale*) og myrtistel (*Cirsium palustre*). Oppe i lia et stykke fant vi krossved (*Viburnum opulus*) og i skaret lenger opp vokste fine forekomster av blåveis (*Hepatica nobilis*) og liljekonvall (*Convallaria majalis*). Oppe på ei lita myr på toppen fant vi noen eksemplarer av noe vi bestemte til flekkmarihand (*Dactylorhiza maculata*). Utsikten vi nøt til medbrakt kaffe og niste var i alle deler praktfull med vide skogsområder med en og annen gårdsteig spredt inni det hele. Ferden gikk over ei grøfta myr som ga oss pors (*Myrica gale*) og klokkelyng (*Erica tetralix*).

Her kunne vi også tydelig få demonstrert forskjellen på rundbladet og langbladet soldogg (*Drosera rotundifolia* og *longifolia*). Vi fortsatte inn i skogen mot åsen innenfor og fant et bedre "beite". Her møtte oss legevintergrønn (*Pyrola rotundifolia*). Vi fant også bleikstarr (*Carex pallescens*), skogstorkenebb (*Geranium sylvaticum*), hvit-

bladtistel (*Cirsium heterophyllum*) og tettegras (*Pinguicula vulgaris*). I ei tørr li vokste mye bjørnebær (*Rubus* sp.) og også linnae fantes i de tettere områdene. Blodstorkenebb (*Geranium sanguineum*) dukket opp ute på skrenten, og her sto også unge Jahnsen for dagens funn: Stavklokke (*Campanula cervicaria*). De to ikke altfor store eksemplarene vi fant i brattskrenten fikk stå, og ferden gikk videre ned mot Vik igjen. På veien ned fant vi svart-erteknaopp (*Lathyrus niger*), sumphaukskjegg (*Crepis paludosa*), bergmynte (*Origanum vulgare*) og furuvintergrønn (*Pyrola chlorantha*) var et nytt bekjentskap for flere av deltagerne.

Oppe i skogen fant vi dessuten en del marihender som vi etterhvert ble enige om var skogmarihand (*Dactylorhiza fuchsii*) som ikke er av de vanligste på disse kanter.

Søndag 25. juli møttes 3(!) medlemmer på Esso Taverna på Nystrand for avreise til Eftangområdet syd for Viksfjorden ved Larvik. Vi ventet med avreisen litt lenge i håp om at flere skulle dukke opp. Været var godt, så en fin tur burde det bli selv med få deltagere.

Fra parkeringsplassen på Eftang gikk vi ut til friområdet på Ølbergholmen hvor det er en fin, stor sandstrand og grasbakke med utenforliggende fjellparti og skjærgård. På veien passerte vi et område med storkonvall (*Polygonatum multiflorum*) og endel eksemplarer av den herlig duftende vivendel (*Lonicera periclymenum*).

Ute på strandområdet fant vi bl.a. svart søtvier (*Solanum niger*), strandvindel (*Calystegia sepium*), strandreddik (*Cakile maritima*), strandrug (*Elymus arenarius*), sodaurt (*Salsola kali*) og brønnsle (*Bidens tripartita*).

Området bød også på grassletter med noen steinete små viker. Her var det en variert flora. Vi fant mange eksemplarer av strandkål (*Crambe maritima*) som var langt kommet og hadde frukter. Ellers fant vi beinurt (*Ononis arvensis*), gulmaure (*Galium verum*), strandtistel (*Eryngium maritimum*), knollsoleie (*Ranunculus bulbosus*), blodstorkenebb (*Geranium sanguineum*) og sanikel (*Sanicula europaea*). I noen vannpytter vokste snåhavgras (*Ruppia maritima*) og ålegras (*Zostera marina*). I fjellområdet utenfor bukta fantes skrubbar (*Cornus suecica*)^{med} fine og røde bær og en avblomstret strandvortenelk (*Euphorbia palustris*), forskjellige maurer (*Galium* sp.) og

slyngsøtvier (*Solanum dulcamara*) mellom de store steinene.

Vi bestemte oss for å ta en ekstra svipptur bortenfor til et lite vann nær Ulaveien, Refsholt-tjern. Det viste seg at vannet og området rundt dette var et naturreservat og et svært igjen-grodd område.

Vi fikk såvidt en titt av vannet som hadde en masse hvite nøkkeroser og en god del fugleliv. Det var mye takrør (*Phragmites communis*) og brei dunkjevle (*Typha latifolia*) og mange andre typer sumpplanter samt en del vier-arter.

Vi fikk vel neppe det store utbyttet av denne lille avstikkeren p.g.a. den tette skogen og det vanskelig tilgjengelige sumpområdet rundt vannet.

Eftangturen ble imidlertid en hyggelig og fin midtsommertur.

Sesongens fjelltur i TBF's regi gikk denne gangen til traktene rundt Kalhovd Turisthytte, helt øst på Hardangervidda.

I alt 13 av oss i aldersgruppen 18 til 82 år ankom Kalhovd fredag den 30. juli i mer eller mindre god tid til middag.

Noen hver av oss var vel kanskje spente på hvordan forholdene var i fjellet. På forhånd ble det fortalt at det var joggeskoføre, med andre ord, tørt. Var det overhode noen av fjellplantene som hadde overlevd tørken?

Det tegnet ikke så bra da noen fine bergfruer fra fjoråret ble gjenfunnet med bladrosetter så store som kronestykker.

Lørdagen opprørt med blank himmel, vindstille og temperatur som man vanligvis må langt ned i Europa for å oppleve. Etter en solid frokost stablet vi oss inn i tre kjøretøyer for så å legge i vei sydover til Haraldsjø. Herfra var det meningen å gå tilbake til Kalhovd, en passende dagstur. Etter bare ca.

50 meter så vi den første bøyde ryggen, og så kom funnene etter tur: Dvergjamne (*Selaginella selaginoides*), fjellveronika (*Veronica alpina*), stjernesildre (*Saxifraga stellaris*), museøre (*Salix herbacea*) og rynkevier (*Salix reticulata*). Litt seinere ble det observert lauvtistel (*Saussurea alpina*), gulsildre (*Saxifraga aizoides*), rosenrot (*Sedum rosea*) og dagens første orkidé, nemlig grønkurle (*Coeloglossum viride*).

Vel framme ved Haraldsjøseter kunne vi iaktta en ny virksonhet i TBF, nemlig bading. På en sydhavsliknende strand i Haraldsjø, ca. 1000 m.o.h., ble det utøvet et ganske intenst badeliv i et, etter sigende, 20° vann.

Vel på vei tilbake mot Kalhovd, med radiofyret på Vegardhovda som varde, ble det avvekslende badet og botanisert. Tyrihjelm (*Aconitum septentrionale*), trefingerurt (*Sibbaldia procumbens*), jåblom (*Parnassia palustris*), lusegras (*Lycopodium selago*) og svarttopp (*Bartsia alpina*) var bl.a. resultatene.

Så kom det som vel de fleste hadde ventet på. I østskråningen av Vegardhovda vokste det brudesporer (*Gymnadenia conopsea*), ikke en, men tusen. Og inn i mellom en og annen hvitkurle

(*Leucorchis albida*). Fjelltjæreblom (*Viscaria alpina*) og seternjelt (*Astragalus alpinus*) fant vi óg, og nede i et bekkefar naturligvis kvann (*Angelica archangelica* subsp. *archangelica*).

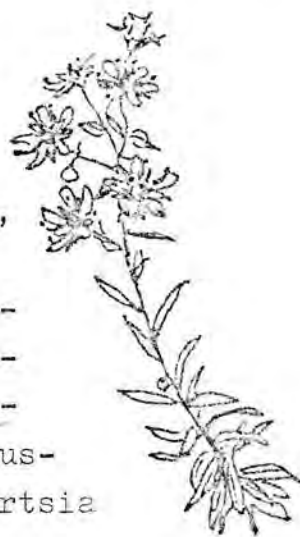
Søndag den 1. august bega vi oss de syv kilometrene vestover fra Kalhovd til Stegaros, eidet mellom Maarvann og Kalhovdfjorden.

Jordsmonnet er nok noe skrinnere i disse traktene, så artsutvalget er ikke så stort. Vi fant da bl.a. moselyng (*Cassiope hypnoides*), dverggråurt (*Gnaphalium suuinum*), fjellløvetann (*Taraxacum croceum*) og bleiknyrklegg (*Pedicularis lapponica*).

I en dal opp mot dagens mål, Maarsnos, som når opp i en høyde av 1450 m.o.h., kunne vi tydelig se sleper eller spor etter kanskje flere tusen års villreinstrekk. Aller øverst i dalen lå det også en gammel dyregrav, en fangstinnretning.

Vel oppe under toppen lå det et lite vann, og da var det gjort. TBF gikk i vannet på ny og ble der lenge. Enkelte hadde problemer ned å bestemme seg om de skulle være fisk eller menneske. Oppe på Maarsnos fikk vi oppleve et rundskue som omfattet horisonten rundt: Gausta, Vasdalseggi, Hårteigen, Hardangerjøkulen, Hallingskarvet, Reineskarvet, Blefjell og en mengde andre topper. Under oss lå Maarvann og glitret. På nært hold fikk enkelte av oss også se en rypemor ned pipekyllinger.

På vei ned mot Stegaros igjen fikk vi se enda flere dyregraver, så reinsdyrjakt nå tydeligvis ha vært viktig i gammel tid.

Men hva med søterot (*Gentiana purpurea*)? Jo, langs bilveien fra Kalhovd mot Tinnsjøen vokste den i store mengder i selskap med hvitsoleie (*Ranunculus platanifolius*).

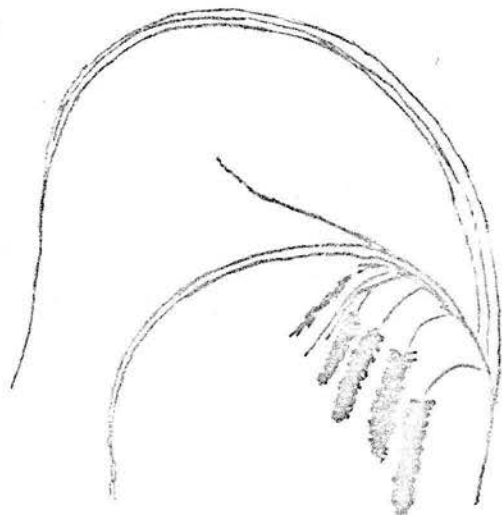
Av vertskapet på Kalhovd turisthytte er det blitt fortalt at floraen utover langs dalen fra Kalhovd om mulig er enda mer artsrik enn den vi opplevet. Kanskje dette kunne være turmål for flere av oss en annen sommer?

Den 7. august, en torsdag, gikk turen til Limitjern i Gjerpen av stabelen. På tross av regnvær tidligere på dagen var 11 personer møtt fram. Regnværet holdt seg imidlertid borte under hele kveldsturen.

Vi stanset først ved Holm for å se på en stor bestand av neslesnyltetråd (*Cuscuta europaea*). Noen få blomstrende eksemplarer fantes ennå. Her var også en stor bestand av engstorkenebb (*Geranium pratense*), samt tysk mure (*Potentilla thuringiaca*) og krusetistel (*Carduus crispus*) som ennå blomstret fint.

Vi parkerte så på Tufte skole og undersøkte hele vestbredden av Limitjern (Tufteputten).

Limitjern er meget rik på eutrofe planter. Dominerende er giftplantene selsnepe (*Cicuta virosa*) og myrkøngle (*Calla palustris*). Av andre giftige planter her må nevnes slyngsøtvier (*Solanum dulcamara*) og tiggerssoleie (*Ranunculus sceleratus*). Av andre arter nevnes melkerot (*Peucedanum palustre*), sløke (*Angelica sylvestris*) (noen vakre burgunderrøde eksemplarer), gulldusk (*Lysimachia thyrsiflora*), fredløs (*L. vulgaris*), klourt (*Lycopus europaeus*), den spesielt vakre dronningstarren (*Carex pseudocyperus*), myrsaulauk (*Triglochin palustre*), fine takrørsbestander (*Phragmites communis*), skogsivaks (*Scirpus sylvaticus*), maurearter (*Galium* sp.), duftende åkernynte i mengder (*Mentha arvensis*), øventrøst (*Euphrasia* sp.) på en bakke, mannasøtegras (*Glyceria fluitans*) og ikke minst en fin bestand smalfrøstjerne (*Thalictrum simplex*) ved et gjerde nær tjernet. Dessuten fantes en mindre forekomst av samme arten oppe ved et gjerde i bebyggelsen på Tufte. Det er interessant at denne arten er nevnt i Flora Grenmar-

ensis nettopp fra Tufte (mindre forekomst).

Til sist må nevnes at et fint eksemplar av kuletistel (*Echinops sphaerocephalum*) ble beundret. Dette var riktignok medbrakt og var funnet ved Grimstadkanten av et av medlemmene.

Søndag 5. september gikk turen så til Notodden og Bø. Foreningen hadde fått et tips fra Jon Kaasa på Botanisk museum om at Tinnesåsen på Notodden kunne være et godt turnål, noe som etterhvert skulle vise seg å holde stikk.

Bare 3 stk møtte opp ved Klosterskogen, og disse la i vei innom forekomsten av grannjanne (*Lycopodium tristachyum*) for å se hvordan det sto til. Det ble tallet opp rundt 10 eksemplarer av arten på et lite område. Eksemplarene var små, men det var godt med sporehus, så det så ikke helt mørkt ut for denne sjeldne planta.

På Notodden møtte oss ennå et medlem, og vi dro så ut til Skillerudtjenna for å se etter kjempespringfrø (*Inpatiens gladulifera*) og buesivaks (*Scirpus radicans*).

Den førstnevnte hadde alt frosten tatt, mens buesivaks ble funnet i karakteristisk stil. Også mye av de store nyrkongleforekomstene (*Calla palustris*) var visnet ned i frosten.

Da tiden var inne for mat, dro den lille flokken opp til familien Grimeland og ble der mottatt med kaffe og aldeles herlig hjembakst i form av velsmakende kringle. Baksten var til de grader velsmakende at vi ble sittende i prat og kakespising i lang tid. Vi fikk også sett på familiens hage som bl.a. inneholdt noen meget iøyenfallende eksemplarer av "Kleopatras nål", Eyonymus-arter av fremmed opprinnelse og diverse andre ting som vakte berettiget oppmerksomhet.

Turen kom så til Tinnesåsen etter et flyktig besøk ned i Vålådalen til kjempespringfrø og vanlig springfrø (*Inpatiens noli-tengere*) i lag, mannesøtegras (*Glyceria fluitans*), slyngsøtvier (*Solanum dulcanara*) og noen eksemplarer av opiumsvalmue (*Papaver somniferum*).

I Tinnesåsen ble følgende funnet: Trollbær (*Actea spicata*), kantkonvall (*Polygonatum odoratum*), skogsvinerot (*Stachys sylvaticum*), gulstarr (*Carex flava*), bleikstarr (*C. pallescens*), krønsmvete (*Satureja vulgaris*), skavgras (*Equisetum hyemale*), tyvbast

(*Daphne mezereum*), brunrot (*Schrophularia nodosa*), blåveis (*Hepatica nobilis*), fagerklokke (*Campanula persicifolia*), svart-erteknapp (*Lathyrus niger*), broddbergknapp (*Sedum rupestre*), breiflangre (*Epipactis helleborine*), firblad (*Paris quadrifolia*), bergmynte (*Oreganum vulgare*), myskemaure (*Galium triflorum*), lakrismjelt (*Astragalus glycyphyllus*), trollurt (*Circaea alpina*) og krossved (*Viburnum opulus*).

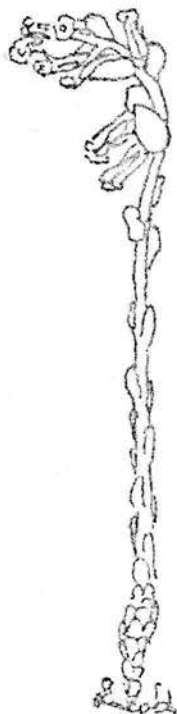
Vi forlot Notodden for å gjøre en stopp i Bø hvor det noen dager før var funnet en Rorippa-art som trolig var R. amphibia, vasskarse, som er funnet kun få ganger her i landet. Ellers ved den lille tjenna nær krysset Li-fjell - Notoddenveien fant vi en fin lokalitet av brunmyrak (*Rhynchospora fusca*). På myra her vokste også mye sivblom (*Scheuchzeria palustris*) og noen store og fine eksemplarer av hvitnyrak (*R. alba*). I vannet fant vi også snåblærerrot (*Utricularia minor*) og trådstarr (*Carex lasiocarpa*). Inne på bredden vokste også en liten klynge med storveronika (*Veronica longifolia*).

På tross av liten deltagelse ble det en vellykket tur med nye fint, og de som var med retter en helt spesiell takk og hilsen til familien Grimeland for den mottakelsen de fikk.

Årets siste tur gikk i fine kveldstimer til "Danmane" ved Brevik torsdag 9. september. Etterat sistemann ankom nærmere klokka 6, kom følget endelig avsted. Turen gikk i flott høstvær. På parkeringsplassen ble demonstrert nesleskjellfrø (*Galinsoga ciliata*). Dessuten fikk vi sett forskjellen på byvortemelk (*Euphorbia peplus*) og åkervortemelk (*E. helioscopia*). På plassen fantes ellers hvitsteinkløver (*Helilotus alba*), legesteinskløver (*M. officinalis*) og snåtorskemunn (*Chaenorhinum minus*).

Det var lagt vekt på å gå gjennom busker og trær på denne turen, og det ble sanlet inn en del på turen opp til utsiktspunktet høyt over Brevikstrømmen. Få meter ovenfor parkeringsplassen fant vi fem eksemplarer av snau vaniljerot, nå i september i fruktstadiet. Ellers ble det på denne delen av kambrosilurfeltet observert mengder av flangre (*Epipactis*), og diskusjonen gikk om hvilken art det var, enten breiflangre (*E. helleborine*) eller rodflangre (*E. atrorubens*).

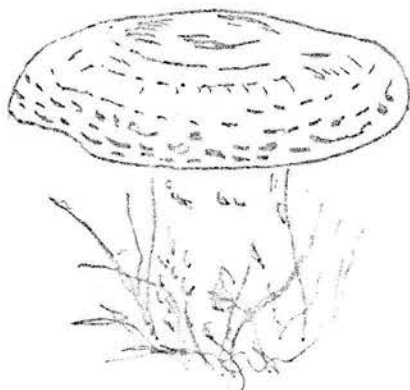
Oppe under en av dammene vokste mer snau vaniljerot. Litt lenger oppe fant vi også standerne av brudespore (*Gymnadenia conopsea*), en art som etterhvert viste seg å finnes i store mengder i den lysåpne kalkfuruslogen. Ellers sto kantkonvallen (*Polygonatum odoratum*) med modne bær overalt, og inn imellom lyste røde bær av liljekonvall (*Convallaria majalis*).

Etter kafferasten med praktfull utsikt mot Brevikstrømmen og den indre skjærgården i Langesundsfjorden ble det innsamlede bladverk gjennomgått. Følgende arter ble presentert: Sommereik (*Quercus robur*), hassel (*Corylus avellana*), lind (*Tilia cordata*), hegg (*Prunus padus*), leddved (*Lonicera xylosteum*), trollhegg (*Rhamnus frangula*), geitved (*R. catharticus*), krossved (*Viburnum opulus*), berberiss (*Berberis vulgaris*), sølvasal (*Sorbus rupicola*), tysbast (*Daphne mezereum*), lønn (*Acer platanoides*), alm (*Ulmus glabra*), bjørk (*Betula sp.*), selje (*Salix sp.*), og på skrentene sto osp

Populus tremula), ask (*Fraxinus excelsior*), rogn (*Sorbus aucuparia*) og 3 eksemplarer av grenmarasal (*S. subpinnata*).

En av deltagerne hadde samlet en del sopp og demonstrerte forskjellen på rød- og brunskrubbe. Det ble også vist fram ospeskrubb og ringløs smørsopp for deltagerne. Noen bestemte seg for å samle inn sopp, og mye fin matsopp ble samlet. Det kan nevnes, i tillegg til dem som allerede er nevnt: Korallsopp, matriske, franskbrødsopp, fingersopp og en slørsoppart som ble vraket som uspiselig av kjenneren etterpå. På nedtur ble det sett en stor forekomst av storkonvall (*Polygonatum multiflorum*) og enda mer av vaniljerot. En liten tue av taggbregne (*Polystichum lonchites*) ble også funnet.

Været var som nevnt høstlig men deilig og varmt likevel for de 14 deltagerne som avsluttet årets utesesong.

Torsdag den 7. oktober begynte så innesesongen igjen etter en rikholdig tursesong. Det var foreningens tradisjonelle "mimre-møte" som skulle gå av stabelen på Heistad skole. 20 stykker møtte opp og praten gikk livlig. Før vi startet opp med bilder fra sommeren som gikk, redgjorde formannen for et forslag til verneplan for et naturreservat og en skjøtselsplan for et landskapsvernområde i traktene helt sør på Eidanger - halvøya. Møtet gikk inn for at man skulle støtte forslaget til planene slik at de kunne gjennomføres på en for alle berørte parter tilfredsstillende måte.

Det ble også snakket litt om programmet for resten av høsten.

Det var få som hadde med bilder, men det var likevel bilder nok til se igjen noe av sommerens aktiviteter. Her rullet turene over skjermen, og mange var sukka da kjente ting påny dukket fram. De samme motivene gikk igjen hos flere, men det var artig å se hvordan de enkelte hadde oppfattet og festet motivene på filmen.

Etter velsmakende kaffe og te og enda mer velsmakende kaker fra en hær av frivillige bakere (det var en virkelig opplevelse) ble det mer bilder. Så ble det vist noen bilder fra Ølandsturer som enkelte har hatt, og dette førte til en diskusjon omkring mulighetene for å få i stand en foreningstur til nettopp Øland.

Siste møtet gikk av stabelen i den nye Tvetenhallens tilbygg 25. oktober. Lokalene er fine og fullt utstyrt med det som trengs. Imidlertid nå det bemerkes at utleieren burde ha vasket før lokalet ble leid ut og dørene burde ha vært åpne da foreningens folk ankom. Det virket også en smulig kjølig under møtet.

Tema for kvelden var Norges fjell (og til dels daler), og Kjell Thowson startet med natur- og blomsterbilder som kan ta pusten fra noen og enhver. Det er usedvanlig høy kvalitet over bildene der i gården. Bildene han viste var fra hans turer på Hardangervidda og i Tafjord. Kjell hadde plukket en enorm bukett av vår fjellflora, en bukett som spente over nesten hele Lids flora fra handmarinøkkel til følblom. Inn imellom fikk vi se det hele noe mer fra oven, bl.a. da vi fikk et utsyn fra Fanaråken. Også fine idyller fra en gjemt plass i Luksefjell ble vist til publikuns sukk.

Karl Eriksen fortsatte så ned en reportasje fra sin tur på Vest-Hardangervidda med NBF. De gikk på denne turen i nesten jomfruelig terreng, og Karl viste fram en bra bukett med fine fjellarter som, etter en del av oversiktsbildene å dømme, nær på kunne vært nedsnødd på denne tiden. Etter tradisjonell kaffe og hjennebakst og ikke minst botanikkprat gikk turen til Gudbrandsdalen, Torpa, Dokka og Vestre Gausdal med Roger Halvorsen. Her dukket uvanlige arter som sudetlok, skogranke og mengder av narisko opp.

Øyvind Skauli avsluttet det hele med en del reportasjebilder fra sommeren, og enkelte av hans bilder viste etterlengtede glimt fra høydepunktene på Kalhovdturen. Vi fikk også med oss et glimt fra Hvaler. Strandmalurt, som finnes der, er ikke av de vanligste artene i norsk flora.

BLIR DETTE VÅRT EMBLEM?

STYRET FORESLÅR AT ÅRSMØTET
1982 TAR STILLING TIL FORSLAGET.

